

גיליון שבועי

אור יצחק

יו"ל ע"י מוסדות "אור יצחק" בעיה"ת בני ברק
בנשיאות מרן הראש"ל פאר הדור והדרו רבינו יצחק יוסף שליט"א
בראשות והכוונת הרב יניב עזיז שליט"א

פרשת חקת

ה' תמוז תשפ"א

מה בגליון

זוהר על הפרשה | עם פירוש "מתוק מדבש" - לבטל גזרות כיצד

השקפה ומוסר | מתורת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל - לימוד ההלכה

משולחן מרן הראש"ל - מרבינו יצחק יוסף שליט"א - אשכנזי לנהוג כספרדי

פרשה מאירה | מהרב יניב עזיז שליט"א - זהירות מיצר הרע

סיפור לשבת - הרב אלימלך בידרמן שליט"א - כוח התפילה

הלכה למעשה - ממרן הראש"ל שליט"א - נעלים מדליקי אור בשבת

ב"ה

גיליון שבועי

אור יצחק

יו"ל ע"י מוסדות "אור יצחק" בעיה"ת בני ברק
בנשיאות מרן הראש"ל פאר הדור והדרו רבינו **יצחק יוסף שליט"א**
בראשות והכוונת הרב **יניב עזיז שליט"א**

פרשת חקת - תשפ"א

החברת יו"ל ב"ה ע"י מוסדות התורה אור יצחק

בנשיאות מרן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א
בראשות הרב יניב עזיז שליט"א

כתובת בית המדרש: רחוב ז'בוטנסקי 186 בני ברק
מיקום התפוצה הראשית: רחוב יחזקאל 5 בני ברק (קומה תת קרקעית)
יצירת קשר (ומינויים חנים): 34567831w@gmail.com

הפעילות

ישיבה גדולה - ברכת שמואל
כולל אברכים - נזר משה
עלונים תורניים בתפוצה ארצית
מכירת וחלוקת ספרי קודש
שיעורים והרצאות ברחבי הארץ
חסד לבני תורה
קירוב לבבות
ייעוץ והכוונה
מענה לשאלות בהלכה

◀ לתרומות למוסדות "אור יצחק" חייג: 0527-149145

◀ שאל את הרב, שאלות בהלכה את הרב יניב עזיז ניתן
לשלוח באימייל: www050411@gmail.com

◀ לקניית ספרים במוסדות (ספרי מרן הרב יצחק יוסף,
ספרי מו"ר הרב יניב עזיז) חייג: 0527-149145

הודעות המערכת

שלום וברכה לכל קוראי הגליון !

ניתן לשלוח סיפורי אמונה וחזיון למייל המערכת ובל"נ נפרסמם במדור
"סיפור לשבת"

כמו"כ רבנים יכולים לשלוח מאמר במוסר או פרשת שבוע ונפרסמם
במדור "רב אורח".

ניתן להקדיש את הגליון לעילוי נשמתו או להבדיל לרפואה והצלחה
ע"י יצירת קשר במייל המערכת.

כידוע בגליון זה מופיע מדור שו"ת הראש"ל ובו תשובות עדכניות
בהלכה של מרן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א, אם יש לכם תשובה
ממרן הראש"ל שתפנו אותנו, שלחו במייל את צילום התשובה המקורית
וגם בצורה מוקלדת בתכנת "ווארד" ובל"נ נפרסם.

יש להבהיר בצורה ברורה שאין לקרוא ולעייין בגליון זה בשעת התפילה
ובקריאת התורה.

בברכת ויהי נועם ה' עלינו

המערכת

ספרי המוסדות למכירה

אמת קנה ◀ הלכות אמת ושקר

יניב פירות ◀ פרשת שבוע, בראשית ושמות

דברי דניאל ◀ פנינים ווארטים על חמשה חומשי תורה

כל ספרי מרן הראשון לציון ילקוט יוסף

◀ הלכות שבת ד"ח. הלכות פסח ג"ח

ספירת העומר, חול המועד, יום טוב, ארבע תעניות. קיצור
שולחן ערוך.

כל הסט של המועדים. כל הסט של ילקוט יוסף.

אגרות הראשון לציון. שולחן המערכת ועוד.

0527149145

במחיר לזיכוי הרבים.

זוהר הקדוש-פרשת חקת

פנינים מהזוהר הקדוש עם ביאור "מתוק מדבש"

העוסק בתורה כאילו עומד על הר סיני ומקבלה

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר וְגו' כדי לפרש פסוק זה רַבִּי יוֹסִי פָתַח לפרש מה שכתוב וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לקמן מפרש מה בין "זאת חקת התורה" לבין "וזאת התורה", ותחילה מקדים בשבחה של תורה, ואמר תָּא חֲזִי, מְלִין דְּאֹרִייתָא קְדִישִׁין אֵינוֹן בא וראה, כי דברי התורה הם קדושים מצד עולם הבריאה, עֲלָאין אֵינוֹן הם עליונים מצד עולם היצירה, מְתִיקין אֵינוֹן הם מתוקים מצד עולם העשיה, כְּמָה דְּכְתִיב כמו שנאמר הִנְחַמְדִּים מְזֶהָב וּמְפִזָּ רַב וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וּנוֹפֵת צוֹפִים, לכן מֵאֵן דְּאֲשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא מי שעוסק בתורה, נחשב לו כְּאֵלוֹ קָאִים כָּל יוֹמָא עַל טוֹרָא דְּסִינֵי וְקַבִּיל אֹרִייתָא כאילו הוא עומד כל יום על הר סיני ומקבל את התורה, כי דבורי ועסקי האדם בתורה אינם נותנים בה עביות שתחלש קדושתה, לזה אפילו היום אחר כמה אלפים שנים ממתן תורה, היא בקדושתה כאילו היום ניתנה על הר סיני, הָדָא הוּא דְּכְתִיב זֶה הַיּוֹם הַזֶּה נְהִייתָ לְעָם (פרש"י בכל יום יהיו בעיניך כאילו היום באת עמו בברית), וְהָא אֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא והרי העמידו החברים (במס' ברכות דף סג ע"ב) ושאלו על מש"כ היום הזה נהיית לעם, וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל, והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום, כיום שניתנה מהר סיני. (דף קעט ע"ב, ובביאורינו כרך יג עמ' רצו)

מי שאינו נפרד מהקב"ה והנהגתו צנועה נחשב במדרגה העליונה מכל

טַב מְכַלְהוּ טוב מכל הגי' חלוקות הנזכרים, [דהיינו המדרגות בנוחלי גן עדן כדלעיל] מֵאֵן דְּלֹא אֲתַפְרֵשׁ מי שלא נפרד מהקב"ה מעולם, וְלֹא אֲתַגְלִיֵּא ולא נגלה אל החיצונים מימיו, וְכָל מְלוֹי בְּסִתְיָמָא אֵינוֹן וכל דבריו הם בצנועה, ר"ל שמתנהג תמיד בהצנע לכת, דָּא הוּא זַפְאָה חֲסִידָא זהו זכאי וחסיד, דְּנִטְר פְּקוּדֵי אֹרִייתָא ששמר מצות התורה בקיום לא תעשין, וְקִיִּים לוֹן וקיים אותם במצות עשין, וְאֲשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא יְמָמָא וְלֵילֵי ועסק בתורה יומם ולילה, דָּא אֲתַאֲחִיד וְאֲתַהֲנִי בְּדַרְגָּא עֲלָאָה עַל כָּל שְׂאָר בְּנֵי נְשָׂא זה הצדיק כשמסתלק ועולה לגן עדן, מתאחד ונהנה במדרגה עליונה על כל שאר בני אדם, וְכַלְהוּ אֲתוֹקְדָן מְחוּפָּה דְּהָאִי וכולם נכונים מחופתו הגדולה של צדיק הזה על שלא זכו כמוהו. (דף קפג ע"א, ובביאורינו כרך יג עמ' שמ-שמא)

המשך "זוהר הקדוש"

מטת אהרן היתה יוצאת ונכנסת למערה לעיני כד ישראל

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה', ויעלו אל הר ההר לעיני כל העדה, ושואל אֲמַאי לְעֵינַי כָּל הַיְעָדָה למה היה צריכים לראותם כל העדה, ומשיב אֶלָּא בְּגִין דְּאֶהְרֹן הָוָה רְחִימָא דְּעֵמָא יִתִּיר מְכֻלָּא אלא לפי שאהרן היה אהובם של כל העם יותר מכל שאר בני אדם, מפני שהיה אוהב שלום ורודף שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, (ה"ג הרמ"ק) וְלֹא יִימְרוּן דְּאֶתְגְּנִיזוּ עַל יְדֵא דְּמֹשֶׁה ולא יאמרו שנגזו ונאסף אל עמיו על ידי משה, אלא יראו כל ישראל שעשה הכל כאשר נצטוו מפי הקב"ה. והנה וּמֹשֶׁה מְשִׁיךְ לְאֶהְרֹן בְּמַלְיָן משה משך את אהרן בדברי תנחומים, שאמר לו אשריך שאתה זוכה להסתלק באופן נעלה כזה, עַד דְּסָלִיקוּ לְטוֹרָא עַד שֶׁעָלוּ לַהַר, וְכָל יִשְׂרָאֵל הָווּ חֲמָאן בְּשַׁעֲתָא דְּאֶפְשִׁיט מֹשֶׁה לְבוּשֵׁי דְּאֶהְרֹן וְאֶלְבִּישׁ לוֹן לְאֶלְעָזָר וכל ישראל היו רואים בשעה שהפשיט משה לבושו של אהרן, והלביש אותם לאלעזר. [וכו']
ואמר זְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקֵי אֵי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרִיהוֹן אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה רוצה בכבודם, לכן אֶתְקִין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֶהְרֹן עֲרֶסָא וּמְנַרְתָּא דְּדִהָבָא דְּנִהָרָא התקין הקב"ה לאהרן מטה ומנורה של זהב שהאירה, וּמְדִידִיהָ נְטִיל ומשלו ומשכרו לקח, דהיינו מִהָהוּא מְנַרְתָּא דְּהָוָה דְּלִיק בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זְמַנֵּי משכר אותה המנורה שהיה מדליק שתי פעמים בכל יום, וְאֶסְתִּים פּוּם מְעֶרְתָּא, וְנַחְתּוּ ואחר כך נסתם פי המערה, וירדו משה ואלעזר מן ההר.

רְבִי יְהוּדָה אָמַר, פּוּם מְעֶרְתָּא הָוָה פְּתִיחָא פתח המערה היה פתוח, (ה"ג הרמ"ק) וְכָל יִשְׂרָאֵל הָווּ חֲמָאן לְאֶהְרֹן שְׂכִיב וכל ישראל היו רואים את אהרן מת, וּבוֹצִינָא דְּמְנַרְתָּא דְּלִיק קַמִּיהָ וּנר של המנורה היה דולק לפניו, ועוד וְעֶרְסִיהָ נְפִיק וְעֵייל שמתו היתה יוצאת מן המערה ונכנסת, כדי שיראו כל ישראל שמת אהרן, ומטתו היתה כעין מטה העליונה שהיה מיוחד בכל יום, וְעֵנְנָא חַד קָאִים עָלֶיהָ וענן אחד עמד על מטתו, בזכות ענן הקטרת שהיה מקטיר כל יום, וּכְדִין יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל דְּהָא אֶהְרֹן מִית ואז ידעו כל ישראל שאהרן מת, וְחָמוּ דְּהָא אֶסְתִּלְקוּ עֵנְנֵי כְבוֹד ועוד שראו כי נסתלקו ענני הכבוד מישראל שהיו בזכות אהרן, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב זהו שכתוב וַיֵּרְאוּ כָּל הַיְעָדָה כִּי גִוַע אֶהְרֹן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל, וְהָא אוֹקְמוּהָ וכבר ביארו חז"ל (במס' ראש השנה דף ג ע"א), וְעַל דָּא בְּכוּ לְאֶהְרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל גּוֹבְרִין וְנָשִׂין וְטָף ועל כן בכו את אהרן כל בית ישראל אנשים ונשים וטף, כמ"ש ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל, דְּהָא רְחִימָא מְכֻלָּהוּ הָוָה כי היה אהובם של כולם, כפרש"י לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו. (דף קפג ע"א, ובביאורינו כרך יג עמ' שמב-שמג)

המשך "זוהר הקדוש"

בשעת הגזירה קורא הקב"ה לצדיקים שבג"ע שיבטלוה בתפלתם

רבי שמעון אומר, הני תלתא אחין עלאין קדישין אלו השלשה אחים הנעלים הקדושים משה אהרן ומרים שהיו רומזים לספירות העליונות, אמאי לא אתקברו באתר חד למה לא נקברו במקום אחד, שהיה ראוי שתהיה קבורתם יחד כדרך עמידת הספירות, ושייפין אתבדרו חד הקא וחד הקא וחד באתר אחרא ולמה אבריהם שרומזים לאברי המרכבה, נתפזרו אחד כאן ואחד כאן ואחד במקום אחר, כי מרים מתה ונקברה בקדש, ואהרן על הר ההר, ומשה על הר נבו, והשיב אלא אית דאמרי אלא יש שאומרים, באתר דבעאן ישראל לאסתכנא ביה במקום שישראל היו עתידים לחטוא, ועל ידי זה יסתכנו שם, מית כל חד וחד בגין לאגנא עליהו, ואשתזבון מת כל אחד ואחד כדי להגן עליהם, ובזכותם ניצולו, כי הקדים הקב"ה רפואה להם להגן בזכותם עליהם. ואמר רבי שמעון אבל לפי הסוד, כל חד וחד מית כדקא חזי עליהו כל אחד ואחד מת כראוי לו, כפי שרמוז בספירות האצילות, והיינו מריס שהיתה מרכבה למלכות, מתה בקדש ומלת קדש היא כנוי למלכות, ומקומו של קדש בין צפון לדרום שהוא בין חסד לגבורה ששם מקומה של המלכות בין שתי זרועות התפארת, אהרן לסטר ימינא אהרן שהיה בחסד מת בהר ההר שהיה לצד ימין של קדש, דהיינו בדרומה של ארץ ישראל, משה כדקא חזי ליה משה מת בהר העברים שהוא הר נבו כראוי לו שהיה במזרח, לפי שמשה היה בתפארת בקו האמצעי שבמזרח. אחיד ההוא טורא אחז הר הזה של משה שבמזרח, לטורא דאהרן בהר של אהרן שהיה בדרום, דהיינו החסד דרועא ימינא היה אחוז בגופא שהוא התפארת, וכניש לקבורתא דמריס ואסף הקב"ה את קברה של מרים, לגבי ההוא טורא לאותו ההר של משה, דרך המחילות הפתוחות תחת הקרקע, והיינו לרמז התקרבות המלכות אל התפארת, והתפארת הוא אחיד לתרי סטרי אחוז לבי צדדים לדרום ולמערב, ועל דא אתקרי הר העברים ועל כן נקרא הר נבו, הר העברים, לשון מעבר לרבים, כמ"ש (דברים לב מט) עלה אל הר העברים הזה הר נבו, דתרי סטרי טורא דמעברי לפי שבבי צדדי ההר היו מעברות ומחילות, ואחיד לסטרא דא ולסטרא דא והמעברות היו אחוזים לצד זה שבדרום ולצד זה שבמערב (וכתב בהגהת מהר"ח"ו, בשם הספרי, שהמערה של משה פתוחה גם למערת המכפלה, כדי שיתחברו כולם עם האבות). (רמ"ק ומפרשים)

זכאה חולקיהו דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, ואף על גב דאינון באתר אחרא בעלמא אחרא עלאה ואף על פי שהם במקום אחר ובעולם אחר עליון, דהיינו בגן עדן ואינם יודעים מעניני העולם הזה, מכל מקום זכותהו קיימא בעלמא דא לדרין דרין זכותם עומדת בעולם הזה לדורי דורות, ובשעתא דישראל תייבין בתיובתא קמי קדשא בריך הוא ובשעה שישראל חוזרים בתשובה שלימה לפני הקב"ה, המגעת עד כסא הכבוד, וגזירה אתגזר עליהו אפילו אם נגזרה עליהם איזו גזירה רעה רח"ל, כדין קארי קדשא בריך הוא לצדיקיא דקיימי קמיה לעילא אז קורא הקב"ה את הצדיקים העומדים לפניו למעלה, ואודע לון ומודיע להם את הגזרה, ואינון מבטלי ההיא גזרה והם מבטלים את הגזרה ההיא בקלות בתפלתם, וחיס קדשא בריך הוא עליהו דישראל והקב"ה מרחם על ישראל, זכאין אינון צדיקיא אשריהם הצדיקים, דעליהו כתיב שעליהם נאמר ונחך יהו"ה תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. (דף קפג ע"א

השקפה ומוסר

ע"פ רבן של ישראל מאור ישראל מרן רבינו עובדיה יוסף צוק"ל

ממורינו מרן הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א

מתוך אגרת לבן תורה מהדורת תשפ"א

וידוע מה שכתבו **בשם האר"י ז"ל**, שהלכה אותיות **"הכלה"**, שע"י לימוד ההלכה נחשבת התורה כמאורסת אליו, שעל-ידי ההלכה מייחד הדודים, ואז התורה נעשית אצלו ככלה, שהרי ממנה תוצאות חיים, לידע את הדרך אשר יעשה האדם וחי בהם. וכן הוא בפלא יועץ הנ"ל, דע"י הקושיות ותירוצים בגמרא הוא מברר קש מתבן, ומקשט את הכלה אותיות הלכה וכו'.

ובשו"ת מן השמים (סי' לב) כתב, שהשיבו לו מן השמים בחלומו, **אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה, כשמחדשים חידוש בהלכה ומעמידין אותה על בירור, אותן שערים נאהבים לפני המלך הגדול יותר מכל משכנות יעקב המקיימים בהם שאר המצוות, וכל מי שמחשב מחשבות וסובר סברות בהלכות חמורות ובפסקים חמורים נאהב ונחמד לפני המלך העליון**, וזהו שאמרו אגרא דשמעתתא סברא. והדברים והמחשבות ההם הם כמרגליות היקרות בעיניו. ואם על אבידת כסף אחד או שוה כסף התיירה תורה לעשות מלאכות בחול המועד, כל שכן שיש לחוס על אבידת המרגליות היקרות ההם לכתבם ולחתמם למען לא יאבדו, והכותב והחותם יקבל שכר עליהם, כ"ז פירשו לי ושמו בפי באמת. ע"ש.

ובגמרא שבת (קלח:) אמרו, תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר (עמוס ח'), הנה ימים באים נאם ה' אלוקים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דבר ה', ונעו מים עד ים וגו', **דבר ה' זו הלכה. תניא רשב"י אומר ח"ו שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לא) כי לא תשכח מפי זרעו, אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנ"ב במקום אחד. ע"כ.**

ומה שהוצרכו בגמרא להביא ב' פסוקים, לומר, דאף דאיכא הבטחה שיהיה צמאון גדול לשמוע את דבר ה', עם כל זה יהיו קהלות מצפון ועד מזרח, שישוטטו לדעת את דבר ה' זו הלכה פסוקה, ולא ימצאו מורי הוראות להורות להם הדרך, ונודע מה שפסק מרן בש"ע (או"ח סי' נג סכ"ד), שצבור שצריכין לשכור רב וגם שליח צבור, ואין בידם כדי שכר שניהם, אם הוא רב מובהק וגדול בהלכה ובקי בהוראה הוא קודם, ואם לאו שליח צבור קודם. ומקורו טהור מתשובת הרא"ש. וכתב שם בביאור הלכה, דמכאן יראה האדם גודל החיוב על כל עיר לשכור להם רב שיורה להם במצוות התורה ומשפטיה איך להתנהג, ולא יהיו כעיוורים המגששים באפילה וכו', וע"י זה הולכת העיר מדחי אל דחי שאין להם מורה ומנהיג בדרכי ה', ובאים לידי חילול שבת ויום טוב, ואכילת חשש חמץ, ומי יודע כמה איסורים מחייבי כריתות ח"ו ה' ישמרנו. ע"כ. צא ולמד בחשיבות לימוד הלכה לרבים, ממ"ש רש"י (שבת קטו.) דבשבת היו דורשין דרשה לבעלי בתים, שעסוקין במלאכה כל ימות החול, ובתוך הדרשה היו מורין להן הלכות איסור והיתר, וטוב להם לשמוע מלקרות בכתובים. ע"כ. וע"ע ברש"י שבת ל. וסנהדרין לח. **ובילקוט שמעוני (ריש פר' ויקהל) אמר הקב"ה למשה, הקהל קהלות בשבת ללמדם הלכות.** והובא בהקדמה למשנ"ב חלק ג'.

המשך "השקפה ומוסר"

עוד אמרו בקידושין (מ:) רבי טרפון וזקנים היו מסובין בעליית בית נתזה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם, תלמוד גדול או מעשה גדול, נענה רבי טרפון ואמר, מעשה גדול, נענה רבי עקיבא ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו, תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. ע"כ. ובגמרא ע"ז (יז:): תנו רבנן, כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון, אמר לו רבי אלעזר לרבי חנינא, אשריך שנתפסת על דבר אחד, אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים. אמר לו רבי חנינא אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול, אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול. שאתה עסקת בתורה ובגמילות חסדים, ואני לא עסקתי אלא בתורה בלבד, וכדבר הונא דאמר, **כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה, שנאמר (דברי הימים ב' טו) וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת וגו', מאי ללא אלהי אמת, שכל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה. וכתב שם בפירוש רבינו חננאל, מאי ללא תורה, כל העוסק בתורה בלבד ואינו מתעסק במצות, וגם להוציא הדין לאמתו וההוראה כתקנה, כאילו גם תורה אין לו. ע"ש.**

ולכן עיקר הלימוד אצל אברכים נשואים תלמידי חכמים צריך להיות בעיני או"ח ויו"ד הנוהגים למעשה גם בזמן הזה, כדי שידע לקיים המצוות כהלכתן, וגם להמנע מלהכשל באיסורי תורה ואיסורין דרבנן, ולא כמו שנוהגים מקצת תלמידי חכמים בכוללים מסויימים שעוסקים בכל זמנם בפלפול בסדר קדשים וטהרות שאינם נוהגים כלל בזמן הזה, אלא הלכתא למשיחא, שהוא בבחינת דרוש וקבל שכר [כמבואר בזבחים מה]. ואילו בעינינו הנוהגים בזמן הזה אין להם חלק ונחלה, ואינם בקיאים אפילו בהלכות שבת, ובהלכות תפלה וברכות, גם בעינינו הנוהגים באופן תמידי, ופעמים רבות שנכשלים גם בדברים הידועים אפילו לבעלי בתים הקובעים עתים לתורה באו"ח ויו"ד. וכבר צווחו על זה קמאי דקמאי (בברכות כט). ברכת מזונא לא גמרין ואתנווי מתניין?

ונודע מ"ש הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש, שכל מי שאינו לומד הלכות שבת על בוריין, וחוזר עליהן לפחות פעמיים ושלש, לא יוכל להמלט מחילול שבת בשוגג, הן במלאכות דאורייתא הן באיסורי שבות דרבנן. והביאו הגאון מליסא בסידור דרך החיים (דף קמה סע"ג), וכתב על זה: ועל זה ידו כל הדווים שכמה תלמידי חכמים מופלגים בתורה עוסקים בפלפול וחריפות, ואילו בהלכות שבת אינם בקיאים, ובאים לידי ספק חילול שבת, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה. ע"ש. והובאו דבריו בזכרונות אליהו (עמ' קכו). גם בספר דעת חכמה (פרק יד) כתב, שרוב חילולי השבת שנכשלים בהם ההמונים, הוא מחמת חסרון ידיעה, כי אינם בקיאים בדיני ל"ט מלאכות, ושגגת תלמוד עולה זדון. והובאו דבריהם בכף החיים פלאגי (סי' כט אות ה' וי"א). ע"ש. וראה מ"ש בזה בקריינא דאיגרתא ח"ב. ע"ש.

וגם ע"י שילמד היטב הלכות הנהוגות בזמן הזה, יוכל ללמד את העם דרך ה', ולזכות את הרבים, וכבר אמרו בגמרא בבא בתרא (ח.) והם תכו לרגליך ישא מדברותיך, אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם על דברי תורה. ע"ש. ואמרו עוד, ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, שהכוכבים נראים לנו כקטנים, אבל הם גדולים פי כמה וכמה מכדור הארץ, וכך הוא ערך מצדיקי הרבים. ובאמת, שחוב קדוש מוטל על כל אברך, ובפרט מי שחננו השי"ת בלשון לימודים, נופת תטופנה שפתותיו, למסור שיעורי הלכה להמון העם וללמדם את דרך ה' בהלכות המצוות, כמו הלכות ק"ש ותפלה, הלכות שבת ומאכלות אסורות, הלכות טהרת המשפחה ודיני המועדים, הלכות תרומות ומעשרות וחלה, דיני ריבית ומשא ומתן, וכדומה. ואם לא ידע בעצמו את ההלכות המצוות, כיצד יזכה את הרבים בדבר ה' זו הלכה, וכבר אמרו בב"מ (פד:): **תורה כמוהו למדת תורה כמוהו לא רבצת.** ובחובת הלבבות (שער אהבת ה' פ"ו עמ' תעד) כתב, כי החסיד הגדול ביותר אפילו אם יגיע אל התכלית בתקון נפשו להשי"ת, ואפילו אילו היה קרוב למלאכים במדותיו הטובות ומנהגיהם המשובחים, והשתדלותם העצומה והזכה בעבודת ה', עדיין אינו מגיע לזכויות מי שמורה ומדריך בני אדם אל הדרך הטובה והישרה, ומיישר ומחזיר בתשובה את הרשעים ומקרבים לצור מחצבתם. שזכויותיו נכפלות בכמה מונים בעבור זכויותיהם של אלו בכל הזמנים, ובכל הימים.

המשך "השקפה ומוסר"

משל למה הדבר דומה, לשני סוחרים, שהאחד היתה לו סחורה אחת והרויח בה פי עשר משוויה, והגיע הכל למאה דינרי זהב. והשני היו לו סחורות רבות והרויח בהן כפל אחד בלבד. אבל מפני שהיו סחורות הרבה הגיע הכל לעשרת אלפים דינרי זהב. כך מי שאין מתקן אלא נפשו בלבד, תהיה זכותו מועטת, ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות עמו, תכפל זכותו כפי הזכויות של כל מי שיתקן ויקרב לצור מחצבתו. וכמו ששנינו (באבות פ"ה) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ע"כ.

וכמה גדולים מעשי חייא (כתובות קג:) שהיה הולך ומלמד נערי ישראל תורה. [עיין ירושלמי פ"ט דכלאים שריש לקיש צם שלש מאות תעניות לראת את רבי חייא, ולא זכה בגלל שלא עשה כמעשיו של רבי חייא, ואילו רב הונא זכה. עיין ב"מ פד.] **ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, כל המלמד את בן חבירו תורה, זוכה "ויושב" בישיבה של מעלה, בישיבה שיש בה סמיכה. וכבר אמרו במדרש קהלת, למד ולא לימד אין לך הבל גדול מזה.** וע"ע בדרשות החת"ס (דף קכד).

והן אמת שעל כל ת"ח ללמוד גם בסדר קדשים וטהרות, וכמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות (סוף מנחות). וכבר אמרו (מנחות קי.) תלמידי חכמים העוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה ביהמ"ק בימיהם, וכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם. ע"ש. וכ"כ הרב באר שבע (בסוף הקדמתו). ועיין בשו"ת בנין שלמה כהן מוילנא (סי' א').

אולם כל זה אחר שהשלים חובתו בידיעת ובבקיאות הדינים הנצרכים להלכה ולמעשה, וכמו שהסביר בטוב טעם ודעת הגר"ז בש"ע (הלכות ת"ת פ"ב ה"ט). ע"ש. וראה באגרות הרמב"ם (ווארשא תרלח דף טו ע"א) שכתב אל הדיין רבי פינחס ב"ר משולם, ומה שדנת שכל אשה שירצה בעלה ליתן לה נדונייתה ולא ישאר אחראי עליה הדין עמו, תמהתי על כך, והיו עמי הדיין החסיד ועוד שלשה או ארבעה אחרים, ואמרתי להם, אל תתמהו, כי אלו בני פרנצא [צרפת] וכל היהודים אשר בערי הנוצרים, ואפילו חכם גדול שבהם אינם בקיאים בדינים, לפי שאינם רגילים בהם, שאין הנוצרים מניחים אותם לדון [בדיני אישות] כמו הישמעאלים, ולכן כשיבא להם דין יאריכו בו יותר מדאי, ולא ידעוהו עד שיחפשוהו הרבה בתלמוד, כמו שאנו עושים היום בדין מדיני הקרבנות, לפי שאין אנו עוסקים בהם, ובאותו הזמן שהיו עוסקים בהם היו בקיאים בהם עד שא"צ לשאול ולא לחפש וכו'. ע"ש.

צא ולמד עוד ממ"ש רבינו בחיי בחובת הלבבות בהקדמה (דף יא ע"א) וז"ל: ונשאל אחד מן החכמים על שאלה נכרית מענין דין הגירושין [כלומר, שאלה זרה שאינה מצויה בדיני גירושין] והשיב, אתה השואל על מה שלא יזיקנו אם לא ידענו, הידעת כל מה שאתה חייב לדעת מן המצות אשר אינך רשאי להתעלם מהן, ואין ראוי לך לפשוע בהן, עד שנפנית לחשוב בשאלות נכריות [זרות], אשר לא תקנה בהן מעלה יתרה בתורתך ואמונתך, ולא תתקן בהן מעוות במדות נפשך. ואני נשבע כי זה חמש ושלשים שנה שאני מתעסק במה שצריך לי במצות תורתנו, ואתה יודע רוב טרחי בעיון, ורוב הספרים אצלי, ולא פנית לבי מעולם למה שפנית לבך לשאול עליו. והאריך שם להוכיחו ולביישו על כך. עכ"ל. **ודבריו חיים וקיימים. ולא על חנם נסדר סדר קדשים וטהרות בסוף התלמוד,** אף שהם חכמה ודעת (עיין שבת לא.). ועיין בפירוש רש"י ב"מ (קט:) שביאר דברי הגמ' לכו מטית לשחיטת קדשים תא ואקשו לי דהיינו שתגיע ללמוד סדר קדשים שעדיין אינך עוסק בזה עתה. ומבואר שעיסוקם בקדשים וכו' היה בסוף. וע"ע בב"מ (קיד:) דאמר ליה רבה בר אבוה לאליהו, בארבעה [סדרים] לא מציינא. ופירש"י דמיירי במועד נזיקין נשים וקדשים. וזרעים וטהרות לא היה בקי בהן כלל. וע"ש בתוס' דקאי אתוספתא. ושית לבך דרש"י סידר מועד ואחר כך נזיקין וכו'.

משולחן הראשון לציון

מאת מרן הראשון לציון הגאון הגדול

רבינו יצחק יוסף שליט"א

בס"ד, ט"ו סיון תשפ"א, 2-1287/פ"א

לכבוד

האברך הנעלה, שוקד באהלה של תורה, כש"ת הרב אלחנן גורגוב נ"י
שלום רב,

לשאלתו בגד שהתלכך מפליטה של תינוק, האם מותר לקנחו בנייר בשבת, ורצו להתיר ע"פ
מ"ש בש"ע (סי' ש"ב סעיף ט') בגד שיש עליו לכלוך מקנחו בסמרטוט בקל, ולא בדוחק פן
יסחט, אולם יש שרצו להחמיר שכיון שהפליטה לחה ונחשב כמלבן את הבגד.

נראה שאין לאסור בזה לנקות הבגד בנייר יבש, שהרי אף שהפליטה היא לחה, מ"מ הוי דרך
לכלוך, שגם אם התינוק יפלוט מים בלבד, נשאר רושם של לכלוך על הבגד, ודרך לכלוך לא
שייך מלבן.

ומה ששאל בגד שאין משתמשים בו, האם מותר להשתמש בו כסמרטוט רצפה, או שמא
מבזה בזה את הבגד, שכידוע דוד נענש על שקרע בגדו של שאול.

בגד שיצא מכלל שימוש, ואין משתמשים בו, מותר להשתמש בו כסמרטוט רצפה, ולא שייך
שמבזה את הבגד, שהרי אם לא ישתמש בו יזרוק אותו לאשפה, וכעת הוא מנצל אותו
לשימוש שיהנה בו להשתמש בו כסמרטוט, על כן אין בזה חשש. ולא דמי למה שקרע את
לבושו של שאול, ששם הבגד היה בשימוש, ולבש אותו שאול, ובזה שקרע ביזה את הבגד.

וע' בעיון יעקב (בברכות סב.) שכתב אף שדוד עשה כן כדי להראות לשאול שלא ירדוף אותו,
מ"מ היה לו לחתוך קצת ממנו, ולא כל הכסף.

ובבן יהוידע כתב שהתלונה היתה על ביטול מצוות ציצית. [אם כי יש לעיין מלשון הגמרא
שם, האומרת שביזה את הבגדים, ולא משום שביטל המצווה של ציצית]. ויתכן שזו תביעה
רק על דוד המלך ולא על אדם רגיל.

ורב אדא בר אהבה שקרע את בגד האשה הצבוע באדום, כפי שמובא בברכות (דף כ ע"א)
מצוה רבה עשה, כמו כן הקורע בגד שעטנו מעל חברו, גם הוא לא יעבור על איסור ביזוי
בגדים.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

תשובות "משולחן הראשון לציין"

בס"ד, ט"ו סיון תשפ"א, 2-1292/פ"א

לכבוד היקר והנעלה, כש"ת ה"ה אליהו גמבש נ"י

שלום רב,

לשאלתו שחזר בתשובה ועלה לארץ ישראל מצרפת, ולמד בישיבות ספרדיות, וגם כיום לומד בכולל ספרדי, ונהג כדעת מרן הש"ע בין לקולא בין לחומרא, וגילה שמשפחתו כנראה אשכנזיה מגרמניה, האם עליו לשנות מנהגיו כמנהג האשכנזים אע"פ שקשה לו מאד, או יכול להמשיך לנהוג כדעת מרן הש"ע.

הנה אילו האשכנזים היו בוחרים מתחלת בואם לארץ ישראל לנהוג בכל כדעת מרן הב"י, והיו הולכים על פי מה שכתב מרן הב"י בתשובתו באבקת רוכל סימן ריב, דקמא קמא בטיל, הדבר היה לתועלת של אחדות בעניני הלכה. ולא היינו צריכים לומר בכל הלכה כך למנהג הספרדים וכך למנהג האשכנזים, והיתה אחדות כללית. שהרי לפני יותר ממאה שנה רוב היישוב היהודי בארץ ישראל היו ספרדים שהלכו אחר הוראות השלחן ערוך, והאשכנזים הגיעו אחר כך קימעא קימעא, ואף שכיום רבו האשכנזים גם רבו, בצירוף עולי רוסיה, אבל כאשר באו הם הגיעו קימעא קימעא ושייך לומר כלפיהם מה שכתב הב"י דקמא קמא בטיל.

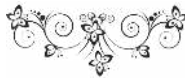
אבל גדולי הדורות האשכנזים, היה קשה להם מאד לשנות את כל מנהגיהם והלכותיהם באירופא, ולא עלה על דעתם לשנות כי הוא זה מכל מנהגיהם, ובפרט שהרב פנים מאירות, לא הסכים עם מרן הב"י בתשובתו באבקת רוכל הנ"ל, ולכן האשכנזים החזיקו במנהגם בחו"ל גם כאשר עלו לארץ ישראל, וכיום יש בזה משום אל תטוש תורת אמך, וכל עדה תמשיך לנהוג כמנהגה עד בוא משיח צדקנו.

אולם מי שחזר בתשובה מבואר בספר עין יצחק ח"ג (עמ' תל"ט), דאשכנזי שחזר בתשובה בארץ ישראל, אחר שכאן הוא מקומו של מרן הש"ע, והפוסקים החשיבוהו כמרא דאתרא דארץ ישראל, יכול לנהוג כדעת מרן הש"ע, מפני שעצם הדבר שחזר בתשובה בארץ ישראל ומרן הוא המרא דאתרא שקיבלו הוראותיו, עליו לנהוג כמותו. הא למה הדבר דומה לגר שנתגייר בארץ ישראל שהוא כקטן שנולד, שעליו לנהוג כדברי מרן הש"ע שהוא המרא דאתרא, ואף כאן מאחר שהוריו לא נהגו בשמירת תורה ומצוות, כקטן שנולד דמי לענין זה, ולא שייך כאן אל תטוש תורת אמך. ואע"פ שיש לחלק בין זה לזה, מ"מ סוף סוף הרי הופסקה מסורת זו ע"י אביו שאינו שומר תורה ומצוות, ובפרט שזה יכול לגרום לו בלבול, וע"ש בכל ההערה.

וידוע מ"ש מהרשד"ם בתשובה (או"ח סימן לה), שנשאל על קהל שבאו למלכות תוגרמה, ועזבו מנהג אבותיהם, וכולם חזרו לסדר תפלות הספרדים ומנהגיהם, שהם הרבים, וכתב, שטוב ויפה עשו לאחוז סדר מנהג הספרדים בתפלה, שלא מצאנו שיש חובה לאדם להחזיק במנהג אבותיו משום אל תטוש תורת אמך, אלא בדבר שיש בו נדנדוד איסור, כההיא דבני בישן בפסחים (נ:), אבל בכה"ג שאין שום צד איסור בשינוי נוסח התפלה, ולנהוג כמנהג ספרד, פשיטא דלא שייך בזה משום אל תטוש תורת אמך. והרי אפילו במנהג איסור אם אין דעתו לחזור למקום אבותיו פקע ממנו חומרי מקום שיצא משם, ויכול לנהוג כמנהג העיר הזאת אף להקל. והרי בעיקר נוסח התפלה בחול ובשבת וביו"ט אין שינוי מהותי כלל בין הנוסחאות, ואין הבדל אלא בפיוטים ובקרוב"ץ שבתוך התפלה, והרואה יראה שהעדרם טוב ממציאיותם, שהרי אין אפ"י אחד מעיר שמבין מה שאומר בפיוטים אלו, משא"כ הפיוטים שלנו, שהם מאת המשוררים ר' יהודה הלוי ור' שלמה אבן גבירול, ור"א אבן עזרא, שכולם בלשון צח ומובן לכל. ולכן הקהל הזה שבאו למלכותינו מלכות תוגרמה, אף שמנהג אבותיהם היה על דרך אחרת, והם עזבו מנהג אבותיהם ותפסו מנהג הספרדים בכל סדר תפלותיהם, ראוי לשבחם על כך, מאחר שתפלת הספרדים היא יותר צחה ובטוחה מכל מכשול, ומצוה לחזק את ידם להמשיך להחזיק בסדר תפלות הספרדים ובמנהגיהם, שהם עיקר במלכותינו מלכות תוגרמה. עכת"ד.

המשך "משולחן הראשון לציון"

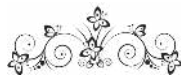

וסיוע לדבריו כי הנה גם רבינו האר"י ז"ל שהיה אשכנזי התפלל עם הספרדים בנוסח שלהם, וכמ"ש הגר"ח פלאגי בשו"ת לב חיים ח"ב (סימן ט, דף ד סע"ב) שרבותינו הקדושים סידרו לנו נוסח התפלות, ואף שיש שינוי קצת בנוסח התפלה בין האשכנזים לספרדים, הנה כבר העידו על רבינו האר"י שבחר להתפלל בנוסח הספרדים, וכמעט כל העולם כולו קבלו עליהם נוסח הספרדים זולת האשכנזים. ע"כ. וכ"כ הרב משא מלך (דיני המנהגות חקירה טו), שהמנהג בסדר התפלות שכל הלשונות שבעולם תפסו מנהג הספרדים כמ"ש מורי (הרשד"ם), שהוא הנוסח היותר צח וברור שבכולם, זולת האשכנזים. והנח להם לישראל. ע"כ.

ומרן החיד"א בקשר גודל (סיי יב אות ט) כתב: שקבלה בידינו מפי האר"י ז"ל, שיש י"ב שערים ברקיע כנגד י"ב שבטים, והתפלות של כל שבט עולות דרך שער המיוחד לאותו שבט, ונוסח תפלת הספרדים עולה בכל אחד ואחד מי"ב השערים. ע"כ. וכ"ה בשלמי צבור (דף קח:). וכ"כ בשו"ת דברי חיים מצאנז ח"ב (חאו"ח סי' ח), שנוסח הספרדים ע"פ האר"י הוא נוסח כולל ונכון לכל שבט, ואין לפקפק כלל על מי שירצה לשנות ממנהג אבותיו ולהתפלל בנוסח ספרד. ע"ש. ומ"ש בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' מג) לתמוה על הגר"ח מצאנז הנ"ל, שהתיר לשנות מנוסח אשכנז לנוסח ספרד, והעלה ע"פ דברי המג"א (סימן סח), שאין לשנות ממנהג אבותיו. ע"ש. לק"מ, שכבר כתבנו שהאר"י שינה ונהג להתפלל כנוסח הספרדים. וכבר הקשו בשו"ת פרי השדה ח"ב (סי' צח), ובספר תורת חיים סופר (סי' נא סק"א) ע"ד המהר"ם שיק.

ואף תלמידו של המהר"ם שיק המהר"ש גרינפלד בשו"ת מהרש"ג ח"ב (סימן סז) העלה שאין שום איסור לשנות מהנוסח של תפלת האשכנזים לנוסח תפלת הספרדים, שהרי החתם סופר (רבו של המהר"ם שיק, חאו"ח סי' טו) העיד שרבותיו הגאונים, רבינו נתן אדלר, והגאון בעל ההפלאה, התפללו בבית מדרשם לפני התיבה בנוסח הספרדים, שהוא נוסח האר"י ז"ל. ואיך היו רשאים לשנות מנהגם? אלא ודאי שאין בזה שום נדנוד איסור. ואף שמורי המהר"ם שיק לא כתב כן, ובכל לבי רציתי לקיים דבריו, אך האמת אגיד שאין דבריו נכנסים ללבי וכו'. ולבי אומר לי שכל מ"ש מורי בזה אינו אלא ליישב סברת רבו החת"ס שלא הוטב בעיניו לשנות וכו'. אבל הוא עצמו מודה שאין בזה שום נדנוד איסור, ומעשים בכל יום שרבים עושים מנין לעצמם ומתפללים בנוסח ספרד, ואין מוחים בידם, הילכך כל שהצבור כולו מסכימים להתפלל בנוסח ספרד אין שום איסור בזה ורשאים לעשות כן. עכת"ד.

גם בשו"ת בית היוצר (או"ח ס"ס ה) תמה על דברי המהר"ם שיק הנ"ל, וכתב לחזק את דברי הגאון מצאנז בשו"ת דברי חיים הנ"ל, וכן העלה לדינא שאף מי שהתפלל עד עתה נוסח אשכנז רשאי לשנות לנוסח הספרדים עפ"ד האר"י ז"ל, אבל לא להיפך. ע"כ. וע"ע באשל אברהם מבוטשאטש (סימן סח). ומינה לנ"ד.

המשך "משולחן הראשון לציון"

וכבר אמרו (סנהדרין יט): כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, שנאמר ואלה תולדות אהרן ומשה, וכתוב ואלה שמות בני אהרן וכו'. ובזוה"ק (פרי' תרומה דף קכח ע"ב), דזכאה בעי למרדף בתר חייבא ולמקני ליה אורייתא באגר שלים בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה. ע"ש. ולכן דרשו חז"ל ושננתם לבניך, אלו תלמידיך שהתלמידים קרויים בנים, שנאמר ויצאו בני הנביאים. (הרמב"ם פ"א מהל' ת"ת ה"ב). וכעין הסמך שהביא מרן החיד"א בפתח עינים (סנהדרין יט): על מה שאמרו שם המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. פירש רבינו מהר"י הכהן, שהוא ע"פ מאי דקי"ל ב"מ (ק:): שטף נהר זיתיו ונתנם בשדה אחרת, זה אומר זיתי גידלו, וזה אומר ארצי גידלה, יחלוקו. וכן הדין לגבי המגדל יתום, שאביו המולידו טוען בני הוא, והמגדלו אומר אני טפחתי ורביתי, ותצא דינא בחלקות ישית למו, למחצית שכר. אבל הקב"ה נוהג לפני משורת הדין ונותן לו שכרו משלם. ולכן מכיון שהחכם שלימדו תורה והכניסו תחת כנפי השכינה, הוא עצמו נוהג בכל דבריו כדעת מרן שקיבלנו הוראותיו, גם זה שנתקרב לתורה וחזר בתשובה, כמעשהו ממנו יהיה, לנהוג כהוראת מרן. ולא רק בענין התפלה אלא בכל ההלכות עליו לנהוג כדברי מרן שקיבלנו הוראותיו בין להקל בין להחמיר.

גם בשו"ת בית אבי חלק ד' (סימן נד) נשאל בדבר בחור בעל תשובה ע"י חכמים ספרדים מיוצאי עדות המזרח, והוא מתנהג בכל הליכותיו בתורה ובמצות בדיני ומנהגי הספרדים, אבל הוא והוריו ומשפחתו הם מיוצאי אירופה, שהמסורת שלהם כמנהג אשכנז, זה כמה דורות, אלא שהם אינם שומרי תורה ומצות, אם הבחור הזה יכול להמשיך לנהוג כמנהגי הספרדים, או צריך לנהוג כמנהג אשכנז שהוא כמסורת אבותיו, והעלה שמכיון שהבחור דן בא לידי מדה זו לחזור בתשובה ולשוב לחיק התורה בהשפעת החכמים הספרדים, ממילא יוכל לנהוג כמנהג הספרדים בין להקל בין להחמיר. ע"כ. וכ"ש בני"ד שהכל נעשה באר"י אתריה דמרן. וכמבואר רוב הדברים בשו"ת יביע אומר ח"י או"ח סימן ט'.

אמנם כל זה בחזור בתשובה וכנ"ל, אך אשכנזי שגדל בבית חרדי לכל דבר הרוצה לקבל על עצמו לנהוג בכל ההלכות כדעת מרן הש"ע בין חומרא בין לקולא, מבואר בספר עין יצחק ח"ג בכללי הרמ"א (סעיף א') דהאשכנזים קיבלו עליהם הוראות הרמ"א, בכל מה שכתב בהגהות הש"ע, כמו שאנו הספרדים קיבלנו עלינו הוראות הש"ע. וכתב בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' קכ"א, דהאשכנזים הולכים אחר דברי הרמ"א, והוי כדברים המותרים ואחרים נוהגים בהם איסור שאי אתה רשאי להתירן, ואם התיר צריך סליחה וכפרה, וכתב ע"ז בשו"ת יביע אומר ח"ה או"ח (סי' ל"ז ד"ה ומעתה) דהיינו דוקא במקומותם בחצריהם ובטירותם, שאין להם להקל נגד מרא דאתרא דידהו, ועל כן האשכנזי יש לו לנהוג כדעת הרמ"א, ובפרט שכבר נהג כדעת הרמ"א יש בזה משום אל תטוש תורת אמך, ולא ישנה המנהג שנהג.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

פרשה מאירה

מאת הרב יניב עזיז שליט"א

ראש מוסדות "אור יצחק"

חוקת התורה

**זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל
ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא
עלה עליה על: (י"ט-ב')**

ויש להבין אומרו "חקת התורה" היה לו לומר "חקת הפרה" שהרי טעמים הרבה נתנו למצות ה", וכדברי שלמה שבקש לגלות טעם מצות פרה אדומה ולא מצא עד שאמר, "אמרתי החכמה והיא רחוקה ממני", הרי לנו שעל כל מצות ה' מצא טעם, ורק על פרה לא מצא, וא"כ מהו אומרו "חקת התורה"?

עוד יש להבין מה שנאמר "שאין בפרה אדומה טעם", והרי יש בה טעם, שהרי ביארו רבותינו טעם, והוא משל לתינוק בבית אדונו שלכלך, באה אמו (שהיא שפחת הבית) ונקתה. אף פה בעגל חטאו ישראל, לכך באה הפרה שהיא אם העגל ומנקה את לכלוך בנה? וכן יש להבין לשם מה אמרה התורה שאין במצוה זאת טעם, מה יוסיף לאדם הידע הזה?

ונראה לומר בס"ד על פי הגאון בית הלוי זצ"ל, הנה ידוע שכל התורה כולה חד היא, כלומר רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה כולם חד הם, וכדברי רבינו יונה, "אם אמור יאמר העבד לאדונו כל אשר תאמר אלי אשמע בקולך חוץ מדבר אחד, כבר הפקיע עול אדוניו מעליו", כן הוא הדבר במצות ה' כל המצות חד הם, וכבר אמרו רבותינו כל המודה בכל התורה חוץ מדבר אחד, כאילו כפר בכל התורה כולה. וזה ברור לכל מבין.

א"כ יוצא איפה שאם יש דבר אחד בלי טעם אזי עלינו לדעת כי כל התורה זה חוק כלפינו, אך פעמים שהשכל האנושי הגשמי מסביר טעם בדבר זה, ובדבר אחר לא, כי לא הצליח להסבירו. אך ברור שכל התורה היא גזרת מלך.

המשך - פרשה מאירה

שהרי כל ענין בריאת העולם היא בכדי "שכל בני בשר יקראו בשמך" "וידעו כי המלכות שלך היא", ואתה ה' מושל בעליונים ובתחתונים, וכמו שאמרו חז"ל (במסכת שבת דף לא.) אמר רבי יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (בקהלת ג') והאלהים עשה שייראו לפניו ועוד אמרו חז"ל (שם) אמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר, "אין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד" שנאמר (בדברים י') ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה". [ומה שאמרו במקום אחר "אין לקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה", אין זה סותר, שהרי אמרו רבותינו כי על ידי לימוד ההלכה לאמת יגיע האדם ליראת שמים אמיתית, וזהו אומרו "המאור שבתורה מחזירם (את הרשעים) למוטב"]. ולא ברא הקב"ה את עולמו בכדי שיבינו טעם מעשיו ופעולת כל דבר בעולמו. (ועיין במעלת יראת שמים, ביניב פירות ח"א עמוד' כה).

אך כיון שה' הוא טוב ודרך הטוב להטיב, אזי רוצה ה' להטיב לעולם, וזאת ע"י שילמדו תורה ויקיימו מצותיו, ויקבלו שכר בעולם הנצחי כדברי רבי חנייא בן עקשיא שאמר "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך ירבה להם תורה ומצות".

ולאור כל האמור רצון ה' הוא שנדע את כוחו וגבורתו ושהוא מושל בעולם, וזה יוכל האדם לדעת אף ללא ידיעת טעם המצות, אלא שנתן ה' לאדם שכל שעל ידיו יכול אדם לדעת לפעמים את טעמי המצות.

ולפ"ז מיושב שפיר למה אמר "חקת התורה" כי על האדם לדעת שאת כל התורה עליו לקבל כחוק, ולכן במצות פרה אדומה לא גילה הקב"ה את טעמה. אומנם פעמים שיזכה האדם להבין איזה טעם. אך ידע כי אף שלא יבין פעמים את טעמי התורה, עליו לקיים את אותה מצוה כמו שמבין, ולכן השוה הכתוב פרה לכל המצות.

וזאת אף הסיבה שהוצרך הכתוב לומר לנו שאין טעם למצות פרה. ובדבר מה ששאלנו והרי יש טעם בפרה, הנה יש טעם בחיוב פרה אך אין טעם על אופן עשייתה, שמטמא את הטהור, ואת הטמא מטהרתו, ועל זה מרו "חוקה". וה' יתברך יערה עלינו רוח ממרום לעובדו בלב שלם, ללא כל נגיעות ופשרות.

סיפור לשבת- מהרה"צ רבי אלימלך ביזרמן שליט"א

מעשה נורא שהיה לאחרונה, בקבוצת אברכים אשר נהגו לנסוע אחת לשבוע ממקום מגוריהם בבני ברק לראשון לציון למטרת קירוב רחוקים, על ידי לימוד בחברותות. בכל התקופה האחרונה נמנע מאתם לנסוע עקב המגפה שהתפשטה בכל ארץ ישראל, אולם בתחילת חודש סיון כשנרגע מעט המצב נמנו וגמרו שהגיע הזמן לחדש ימינו כקדם, וכהכנה לקראת חג קבלת התורה נסעו כהרגלם לבית הכנסת הקבוע בו היו מתאספים.

אך בהגיעם, הודיע להם הגבאי כי עקב הסכנה דלתות בית הכנסת נפתחות אך ורק שלוש פעמים ביום לתפילות שחרית מנחה וערבית, ואין הוא מוכן בשום פנים ואופן שישבו ללמוד בו. הם ניסו לדבר אל ליבו שיחוס וירחם אחר שכבר טרחו ועשו את כל הדרך, אך הלה עמד בתוקף על שלו. חזרו אפוא וביקשו, שלכל הפחות יאות בטובו להעלות את האור בחצר ביהמ"ד כדי שיוכלו ללמוד בחצר, אך גם לזה לא הסכים.

לא ידעו מה לעשות, עד שאחד מהתושבים שם אמר, כי מאחר והיה בדעתו לערוך היום 'סיום', על כן מבקש הוא שילכו אל החניון שמתחת לביתו, מקום רחב ידיים, ושם ניתן ללמוד שם בשופי. אך עדיין התחבטו בדבר, כי שמא יבוא אחד התושבים לבית הכנסת ולא ידע להיכן נעלמו, עד שראש הכולל הציע שהוא ישאר לעמוד בחצר ביהכנ"ס, וכשיראה אנשים מגיעים ישלח אותם למקום הלימוד.

כעבור כעשרים דקות עבר שם מישהו. ניגש אליו ראש הכולל ושאלו האם ברצונו ללמוד קצת תורה. אורו עיניו של האיש, והוא התעניין למעשיו כאן בעיר. ענהו ראש הכולל שהוא מגיע לכאן עם חבריו מבני ברק ללמוד תורה עם כל מי שחפץ בכך, והוסיף שאין זה 'שיעור', אלא שהם לומדים בחברותות.

האיש התרגש, ופתח וסיפר כי בעבר היה הוא עצמו ג"כ שומר תורה ומצוות, אלא שירד מהדרך רח"ל, ועתה בתקופת המגפה החל לחשוב בחשבונו של עולם, והנקודה היהודית שבו החלה להתעורר. ולעת הזאת בערב חג השבועות ביקש מהקב"ה 'הורני ה' דרכך' – עזור לי ללמוד מעט. "והנה אך ביקשתי – ומיד נענית" (במיוחד רבתה שמחתו על כך שלומדים בחברותות ולא בשיעור, כי אין הדבר מתאים לו כעת...). והוסיף לומר, כי באמת לא היה צריך לעבור ברחוב זה, אלא ברחוב הראשי, אך מחמת בשל חוסר הצניעות שם החליט לנטות לדרך צדדית.

בלכתם בדרך, שאל היהודי את האברך שליווהו האם הוא יודע היכן ניתן להשיג תפילין בחינם. נענה לו האברך: 'בורך שכיונת' לשאול את האדם הנכון בזמן הנכון... כי ב'מדרשיה' שאני מנהל בתל אביב לומד אברך שאביו נפטר ל"ע לפני זמן מה, ובנו לקח את התפילין שהוריש לו והשקיע בהם ממון הרבה לחדשם ולשפצם ולהגיהן מכל טעות, והינם עתה בתכלית ההידור וברצונו להעניקם לאיש שאין ברשותו תפילין להניחם.

מיד פרץ ה'מתקרב' בבכי גדול מתוך התרגשות, ולתמיהת האברך הסביר: "על שתי הדברים התפללתי – שאזכה לעסוק בתורה, ושאזכה להניח תפילין, והנה הראני ה' את שניהם... באמת חשבת לעצמי כי בוודאי הקב"ה שומע רק תפילות של 'חרדים'... ולא האמנתי כי ישמע גם אלי..."

והרבה יש להתבונן במעשה זה לקחת מוסר השכל:

א. נפלאות ההשגחה העליונה, כי אילו היו לומדים בבית הכנסת או בחצר שם, אזי לא היה נשאר אותו 'שומר' לעמוד ברחוב ולחפש אחר עוברים ושבים, ודווקא עקשנותו של הגבאי היא שעמדה להם להציל נפש אחת מישראל.

ב. כוחה של התחזקות אפילו במשהו. כי 'מתקרב' זה לא רצה ללכת ברחוב הראשי כדי שלא לטמאות את עיניו, והקב"ה פתח לו כפתחו של אולם בחברותא ובתפילין...

ג. ועל כולנה, גודל מעלת התפילה, כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ממש.

הלכה למעשה

ממרו הראש"ל רבינו יצחק יוסף שליט"א

בס"ד, ט"ו סיון תשפ"א, 2-1288/פ"א

לכבוד

החשוב והנעלה, כש"ת הרב נתן בן חמו נר"ץ

שלום רב,

לשאלתו אודות נעלים המדליקות אור בשבת, על ידי חיכוך הנעל בקרקע, האם מותר לילד קטן ללכת עמהם בשבת, שלכאורה הוי פסיק רישא בדרבנן דלא איכפת ליה.

הנה צריך לעיין אם לא ניחא ליה שהרי נעלים אלו עם אור קונים אותם בכוונה או ליופי, או שיזהו אותם, או סיבה אחרת, ואם קונים דוקא נעלים אלו בכוונת מכוון הוי ניחא ליה. ועוד יש בזה זילותא דשבת שמי שהולך בהם נדלק אור בשבת והדבר בולט בחושך, וממילא יש למנוע זאת גם מקטן. ועיין בספר ילקוט יוסף שבת כרך ב' בדיני מוקצה (עמ' שצ"א) שהדבר ברור שמשחקים הפועלים ע"י בטריה אסורים בהחלט בשבת, וצריך להפריש את הקטנים שלא ישחקו במשחקים אלו בשבת, וה"ה בנעלים אלו שלא ילך בהם בשבת. ויש לדון בזה גם מצד נולד על פי מה שכתב הגרש"ז אוער באך לגבי הגברת זרם בשבת, שיציאת הניצוצות הוי נולד. וה"ה גם כאן דלכאורה יש לחוש שיש בזה נולד.

ובשו"ת רבבות אפרים חלק ז' (בעמ' פ' אות ב') נשאל אם מותר בשבת ללכת עם נעלים שמדליקים אורות, ומה לגבי טלטול ממקום למקום שצריכים את מקום הנעל, וי"א שאין זה אש, אלא מנורת לד, וכיון שאינו עושה מעשה בידים אלא דרך הילוכו, מותר. שאין נורות קטנים אלה עובדים על בטריה וזרם חשמל, אלא האורות יוצאים כתוצאה מחיכוך של כמה דברים, ולכן על פי דין זה מותר, כיון שאין זה חשמל. ורק משום מיחזי כזלזול בקדושת השבת יש להמנע מכך.

והנה בשו"ת יחיה דעת ח"ב (סימן מו) נשאל אודות בגד סינטטי שבשעת לבישתו או פשיטתו במקום אפל נראה שיוצאים ממנו כעין ניצוצות אש, האם מותר ללבושו או לפושטו בשבת, או שמא יש לחשוש משום איסור הבערה בשבת. והשיב, ראשית כל יש לבאר אם המתכוין בהוצאת ניצוצות כאלה עובר על איסור מן התורה, או אינו אלא איסור מדרבנן, והנה במשנה (ביצה לג ע"א) שנינו: אין מוציאים את האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן הרעפים. וכתב רבינו עובדיה מברטנורא, שאיסור זה מד"ס, שדומה הדבר למלאכה שבזרע אש ביום טוב. וכתב החזון איש בהלכות שבת (סימן נ' אות ט) שהוצאת ניצוצות אש מן החשמל גם בשבת אין בה איסור מן התורה משום מלאכת הבערה, אלא יש בה איסור שבות מדברי סופרים בלבד, כמו ששנינו (ביצה לג ע"א) אין מוציאים אש מן האבנים ביום טוב, ומתבאר בדברי הפרי מגדים (במשבצות זהב סימן תקב סק"א) שאיסור זה הוא רק מדרבנן אף בשבת. ע"כ.

ואמנם בשו"ת מלמד להועיל (חלק אורח חיים סימן מט) כתב בפשיטות שהוצאת ניצוצות אש מן החשמל בשבת יש בה איסור תורה משום מלאכת הבערה. אבל נראה שהעיקר כדברי החזון איש. וכן מתבאר בספר טל אורות ודף צב ע"ב). וכן כתב הגאון רבי יוסף חיים מבבל בשו"ת רב פעלים חלק ב' (חלק אורח חיים סימן נג). וראה עוד בשו"ת לב חיים פלאגי' חלק ג' (סימן סח). ובספר אמרי בינה (סימן לב).

ולפי זה יש לומר שהואיל והפושט או לובש בגדים סינטטיים בשבת אין לו כל כוונה להוצאת ניצוצות, אף על פי שזהו בגד פסיק רישיה ולא ימות, כלומר, שעל ידי פעולתו בהכרח יוצאים ניצוצות, והדבר ניכר היטב באפלה, מכל מקום דעת הרבה פוסקים שלא נאסר דבר שאינו מתכוין בפסיק רישיה אלא במלאכה דאורייתא, ולא באיסור שבות דרבנן. וכמבואר בשו"ת תרומת הדשן (סימן סו). והובא להלכה בכנסת הגדולה (בהגהות הטור סימן שז). וכן הסכים להלכה הגאון רבי יעקב אורנשטיין בספר ישועות יעקב (בסימן רנג ס"ק יד, ובסימן רעז סק"א, ובסימן שטו סק"ב, ובסימן תרמו סק"ד. ועוד).

המשך הלכה למעשה

ואף שהמגן אברהם (סימן שיד סק"ה) האריך להוכיח היפך סברת התרומה הדשן, והעלה שפסיק רישיה אסור גם בשבות דרבנן.

אולם באור זרוע הגדול חלק ב' (סימן עח) מתבאר להקל בפסיק רישיה באיסור דרבנן, כשיטת התרומת הדשן. וכן כתב רבינו משולם מבדריש בספר ההשלמה (שבת ע"ה). וכן הסכים רבינו מאיר המעילי בספר המאורות (שבת מא:). וכן פסק הרא"ש מלוניל בתשובה שהובאה בספר אהל מועד. וכן העלה רבינו המאירי בשבת (כט:), שעל כל פנים כשאין לו הנאה ממנו פסיק רישיה בדרבנן מותר. והרגיש בכל אותן סוגיות שהביא המגן אברהם להוכיח היפך דעת התרומת הדשן, ודחה שאין מהן כל ראיה לאיסור. ע"ש.

גם הגאון רבי יצחק טאייב בספרו ווי העמודים על היראים (סימן קב אות ח) העלה להתיר פסיק רישיה בדרבנן. וכן כתב הגאון רבי יהודה עייאש בשו"ת בית יהודה (סימן מז). ובספרו מטה יהודה (סימן שכא אות א). וכן פסק הגאון רבי יונה נבון בשו"ת נחפה בכסף (חלק או"ח סימן ד). וכן דעת הגאון רבי עקיבא איגר בשו"ת חתם סופר (חלק יו"ד סימן קמ). וכן העלה הגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד (חלק אבן העזר סימן לח אות ה). וכן כתב הגאון רבי יצחק אלחנן בשו"ת באר יצחק (חלק או"ח סימן טו) ובמילואים שם. וכן הסכימו עוד הרבה אחרונים.

ונוסף לכך יש לצרף דעת רבינו נתן בעל הערוך שבכל פסיק רישיה דלא ניחא ליה אפילו במלאכה דאורייתא יש להתיר אף לכתחילה. והגאון הנצי"ב בספר העמק שאלה (סימן קה אות ה) כתב, שכן דעת השאלות ובעל הלכות גדולות והרי"ף והרמב"ם. ואמנם מצאנו לרבותינו הראשונים שחלקו על בעל הערוך בזה והסכימו לאסור מדרבנן פסיק רישיה דלא ניחא ליה. וכן מבואר בתוספות כתובות (דף ו ע"א). ובהרא"ש שבת (ריש פרק הבונה). וכן דעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן. וכן כתב הריב"ש בתשובה (סימן שצד). וכן פסק מרן השלחן ערוך (בסוף סימן שכ).

מכל מקום זהו רק בדבר שעיקר איסורו מן התורה, אבל דבר שהוא שבות מדברי סופרים, כשאינו מתכוין והוא פסיק רישיה דלא ניחא ליה, מותר לכל הדעות אף לכתחילה. וכמו שמתבאר בדברי התוספות (שבת קג סוף ע"א). וכן דעת מרן הבית יוסף (בסימן שטז)

וכן פסק להקל הגאון רבי אליקים גאטיניו בספר אגורה באהלך (דף כט ע"ב), והוכיח במישור כסברא זו, מדברי התוספות (שבת קג ע"א) הנ"ל.

וכן דעת הגאון רבי יצחק הכהן בשו"ת בתי כהונה (סימן יח). וכן פסק הגאון רבי יצחק אלחנן בשו"ת באר יצחק (סימן טו) ובמילואים שם. וכן כתב הגאון רבי יוסף שאול נתנזון בשואל ומשיב קמא (חלק א' סימן רי), ותליתאה (חלק ג' סימן ג). וכן פסק המהרש"ם בתשובה חלק ה' (סימן מח). וכן כתב בשו"ת מהר"ם מבריסק חלק א' (סימן נט). וכן דעת הגאון רבי משה חברוני ז"ל בספר משאת משה (פסחים סימן טז).

וגם בנ"ד שהוצאת הניצוצות בנעלים דרך הילוכו, הו"ל תרי דרבנן, הוצאת ניצוצות כאלה שאינם מאש גמורה, ודרך הליכה שאינו כדרך הוצאת ניצוצות, וכאשר לא איכפת ליה מהדבר, דעת האחרונים הנ"ל דפ"ר בדרבנן דלא ניח"ל שרי. ואף בניחא ליה יש לצרף את בסרת הפוסקים דפ"ר בדרבנן אף דניח"ל שרי. ויש לצרף כאן את סברת הרשב"א והר"ן דשרי ליתן בידים לקטן איסור דרבנן, ואין בי"ד מצווין להפרישו בזה.

וע' בשש"כ (פי"ח סעי' כ"ה) ובשו"ת להורות נתן ח"ח (סי' י"ח) שרשאים אנשי החירום והביטחון לחגור עצמם בחגור או אפוד מחזיר אור, היות ובאה לשמור על לובשה התירו בדרך לבישה, וכן כל אדם רשאי בכך אם הולך במקום שיש איזה חשש סכנה בלעדיו.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל